DEVONXONA

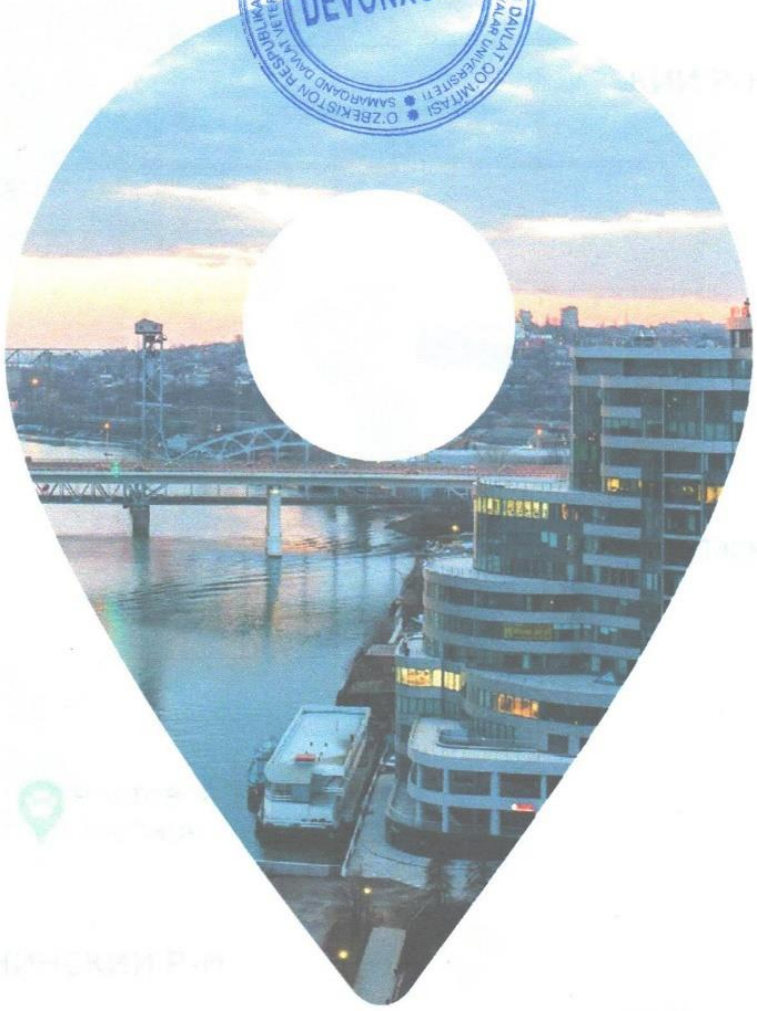

МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ

СОВРЕМЕННЫЕ НАУЧНЫЕ РЕШЕНИЯ АКТУАЛЬНЫХ ПРОБЛЕМ

2025

ROSTOV-ON-DON , RUSSIA

Conference proceedings available
at virtualconference.press

Editorial board/Редакционная коллегия

Главный редактор
Кирилл Долгополов СевероКавказский Федеральный университет

Долгополов Кирилл Андреевич, кандидат юридических наук, доцент, заведующий кафедрой уголовного права и процесса СевероКавказский федеральный университет

Узденов Расул Магометович, кандидат юридических наук, доцент, доцент кафедры уголовного права и процесса СКФУ

Пржиленский Игорь Владимирович, кандидат социологических наук, доцент кафедры уголовного права и процесса СКФУ

Токмаков Дмитрий Сергеевич страший преподаватель кафедры уголовного права и процесса СКФУ

Международная научно-практическая конференция Современные научные решения актуальных проблем. Сборник тезисов научно-практической конференции г. Ростов-на-Дану 2025 г. (Типография Аспект)

Part- 3 Aprel June 2025
https://orcid.org/0000-0001-6156-3630 DOI
https://doi.org/10.5281/zenodo.15766017

©Коллектив авторов

©virtualconferences. press

Chorvachilik majmuasi infiratuzilmasi va uni rivojlantirish

Nurmanov Sherzod Xo‘jayarovich - Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti, “Iqtisodiyot va menejment” kafedrasi assistenti.

e.nurmanov4730@gmail.com

. **Annotatsiya:** Maqolada chorvachilik infratuzilmasini rivojlantirgan holda bu sohadagi ishlab chiqarishni yanada samaradorligini oshirish va bu sohadan olinadigan mahsulotlarni sifat va foydalilik darajasini oshirishni ko‘zda tutadi. Ammo, cho‘l yaylov chorvachilogi hududlarida ishlab chiqarish va bozor infratuzilmasi ham mamlakatning boshqa hududlariga nisbatan ancha past darajada rivojlangan.

Kalit so’zlar: Samaradorlik, infiratuzilmasi, rentabillik, ko‘rsatkich, iqtisodiyot, ehtiyoj, moddiy-texnika bazasi, infilyatsiya, daraja, dinamika va h.k.

Аннотация: В статье предусмотрено повышение эффективности производства в этой сфере и повышение уровня качества и полезности продукции, получаемой в этой сфере, при развитии инфраструктуры животноводства. Однако производственная и рыночная инфраструктура в районах пустынного скотоводства также менее развита, чем в других регионах страны.

Ключевые слова: Эффективность, инфляция, рентабельность, показатель, экономика, потребность, материально-техническая база, инфляция, уровень, динамика и т.д.

Abstract: The article envisages increasing the efficiency of production in this area and increasing the level of quality and usefulness of the products obtained from this area, while developing the livestock infrastructure. However, the production and market infrastructure in the areas of desert pastoralism is also less developed than in other regions of the country.

Key words: Efficiency, inflation, profitability, indicator, economy, need, material and technical base, inflation, level, dynamics, etc.

Kirish: Qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishini texnik-taminotlash xizmatiga, moddiy-texnika taminoti tashkilotiga, muhandislik, zooveternariya, naslchilik,

agrokimyo xizmati va boshqa xizmatlarga bog‘liqligi o‘sadi. Bunda qishloq xo‘jalik mahsulotlarining zarur miqdori olishiga moslashgan tarmoq va ishlab chiqarishlarni rivojlantirish bilan bir qatorda mahsulotdan samarali foydalanishni ta’minlovchi va uni iste’molchiga yetkazib beruvchi tashkilotlarni rivojlantirish ham muhimdir.

Tadqiqot materiallari va uslubi.

Agrosanoatda ishlab chiqarishning pirovad hatijasi bevosita qishloq xo‘jaligining rivojlanishi darajasigagina emas, balki unga xizmat qiluvchi tarmoqlarning rivojlanishi darajasiga ham bog‘liq. Qishloq xo‘jaligida mahsulot hajmining ko‘payishi bilan birga moddiy-texnika resurslari, zarur xom ashyolar, yordamchi materiallar va boshqalardan foydalanish miqdori o‘sib boradi. Xo‘jaliklarning elektro-energiyaga, transportga, aloqa vositalariga mahsulotlarni saqlash uchun omborlar va boshqalarga bo‘lgan ehtiyoji ortadi. **Tahlil va natijalar.**

Qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishini texnik-ta’minlash xizmatiga, moddiytexnika ta’minoti tashkilotiga, muhandislik, zooveternariya, naslchilik, agrokimyo xizmati va boshqa xizmatlarga bog‘liqligi ortadi. Bunda qishloq xo‘jalik mahsulotlarining zarur miqdorini olishiga moslashgan tarmoq va ishlab chiqarishlarni rivojlantirish bilan bir qatorda mahsulotdan samarali foydalanishni ta’minlovchi va uni iste’molchiga yetkazib beruvchi tashkilotlarni rivojlantirish ham muhimdir. Ammo, cho‘l yaylov chorvachiligi hududlarida ishlab chiqarish va bozor infratuzilmasi ham mamlakatning boshqa hududlariga nisbatan ancha past darajada rivojlangan.

Hozirgi kunda rivojlangan davlatlarda xizmat ko‘rsatish sohasining darajasi yalpi ichki mahsulotdagi ulushi o‘rtacha 70-80 foizni tashkil etadi. Bu ko‘rsatkich mamlakatimizda 55 foizdan oshmaydi. Mamlakat aholisining yarmidan ko‘pi qishloq joylarda istiqomat qilishga qaramay, bu yerda xizmat ko‘rsatish xajmi

oxirgi yilda 25-27 foizdan oshmaydi. Ta’kidlash o‘rinliki, qishloq aholisi va korxonalarnning ta’minot darajasi shaharnikiga nisbatan ancha past. (1-jadval).

1-jadval

Respublikada aholiga maishiy xizmat ko’rsatish va uning dinamikasi(so’m)

Ko‘rsatkichlar	**Yillar**					**2014-yilni 2010yilga nisbatan o‘zgarishi**	
	2010	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**+/-**	
Aholi jon boshiga maishiy xizmat ko‘rsatish xajmi	21857	30746,1	36927	56333,2	70940,9	49083,9	24,6
shu jumladan:							
Shaharda	24823,3	36207,7	40520,2	58938,8	74790,5	49967,2	01,3
Qishloq joylarda	18304,2	24778	32897,4	53238,7	66478,4	48174,2	63,2
Qishloq joylar shaharga nisbatan %	73,7	68,4	81,2	90,3	88,9	15,2	

Manba: O‘zbekiston Respublikasi Davlat Statistika agenligi ma’lumotlari asosida

Aholi turmush farovonligini ta’minlashda maishiy xizmatning o‘rni beqiyos. Boshqa xizmat turlari kabi respublika aholisiga maishiy xizmat ko‘rsatish hajmi ham yildan-yilga ko‘payib bormoqda. Aholi jon boshiga maishiy xizmat ko‘rsatish hajmi 21,9 ming so‘mdan 70,9 ming so‘mgacha yoki deyarli 49,0 ming so‘m ya’ni (3,25 barovar)ga ko‘paygan. Shahar aholisiga maishiy xizmat ko‘rsatish tahlil qilinayotgan davrda 24,8 ming so’mdan 74,8 ming so’mgacha yoki 49,9 ming so‘mga ya’ni (3 baravar) ga ko‘paygan. Qishloq aholisi esa 18,3 ming so‘mdan 66,4 ming so‘mgacha yoki 48,1 ming so‘mga ya’ni (3,6 barovar) ga ko‘paygan. Qishloq joylar shahar aholisiga nisbatan 15,2 ga

oshgan Shu davrda qishloq joylarda maishiy xizmat ko’rsatish salmog‘i shaharga nisbatan 73,7 foizdan 88,9 foizga oshgan.

Ammo qishloq aholisiga xizmat ko‘rsatish deyarli 4 barovarga ko‘paygan bo‘lsada, shahar aholisiga nisbatan 8,3 ming so‘m yoki 11 foizga kam. Respublika hududlari bu ko’rsadkich bo‘yicha bir-biriddan keskin farq qiladi. Aholi jon boshiga maishiy xizmat ko’rsatish. Sirdaryo viloyatida 23,2 ming so’mni, Qashqadaryo viloyatida 49,7, Xorazm viloyatida 53,5, Jizzax viloyatida 58,7, Buxoro viloyatida 60,3 ming so’mni etgan yoki, Respublikaning o’rtacha ko’rsatkichidan tegishli ravishda 67,3 foizga 29,9, 24,5, 17,2, 15,0 foizga past. Respublika shaharlari bo‘yicha esa bu ko‘rsatkichning farqi 5 martadan, qishloq joylarida aholi joylarida esa 8 barobardan ortiq.

2-jadval

Respublika hududlari bo‘yicha aholiga maishiy xizmat ko‘rsatish hajmi

Hududlar	Aholi jon boshiga, ming so'm			
	Jami	Shu jumladan:		
		Shahar joylarda	Qishloq joylarda	Qishloq shaharga nisbatan, %
O‘zbekiston Respublikasi	70,9	74,8	66,5	88,9
Qaraqolpog‘iston Respublikasi	74,7	65,1	82,9	127,3
Andijon	76,1	46	102,5	22,8
Buxoro	60,3	82,1	41,2	50,1
Jizzax	58,7	88,3	32,8	37,1
Qashqadaryo	49,7	94,7	10,3	10,9
Navoiy	81,5	96,7	68,3	70,6
Namangan	65,9	46,9	82,6	176,1
Samarqand	81,3	80,8	81,7	101,1
Surxondaryo	82,2	18,2	138,2	759,3
Sirdaryo	23,2	30,3	17	56,1
Toshkent	73,4	131,2	22,9	17,5
Farg'ona	75,4	91,7	61,2	66,7
Xorazim	53,5	31,1	73	234,7
Toshkent.sh	88,1	88,1	-	-

Manba: O‘zbekiston Respublikasi Davlat Statistika agenligi ma’lumotlari asosida

Respublika hududlari bo‘yicha aholiga maishiy xizmat ko’rsatish hajmi qishloq shaharga nisbatan eng yuqori ulishni Xorazim viloyati 2 barovar, Surxondaryo viloyati 7 barovar va Namangan viloyatida 176,1 foizga oshganini ko’rishimiz mumkin.

3-jadval

Navoiy va Samarqand viloyatlarida chakana tovar aylanmasi va maishiy xizmat ko’rsatish hajmi

Hududlar nomi	Aholi jon boshiga chakana tovar aylanmasi				Aholi jon boshiga maishiy xizmat ko'rsatish			
	ming so'm	Viloyatga nisbatan %	Shaharga nisbatan %	Tumanlar o‘rtachasiga nisbatan, %	Ming so'm	Viloyatga nisbatan ,%	Shaharga nisbatan %	Tumanlar o‘rtachasiga nisbatan, %
Navoiy viloyati	3260,8	100,0	43,7	133,5	83,9	100,0	51,8	201,2
Navoiy shahar	7459,9	228,8	100,0	305,5	162,1	193,2	100,0	388,7
Viloyat tumanlari bo'yicha o'rtacha	2442,1	74,9	32,7	100,0	67,6	80,6	41,7	100,0
Nurota qorako'lchilik tizimi	1370,1	42,0	18,4	56,1	60,7	72,3	37,4	89,8
Samarqand viloyati	1712,5	100,0	47,9	124,3	72,2	100,0	23,9	122,8
Samarqand sh	3574,3	208,7	100,0	259,4	302,7	419,3	100,0	514,8
Viloyat tumanlari bo'yicha o'rtacha	1377,7	80,5	38,5	100,0	58,8	81,4	19,4	100,0
Nurobot qorako'lchilik tizimi	987,5	57,7	27,6	71,7	34,6	47,9	11,4	58,8

Manba:O‘zbekiston Respublikasi Davlat sitatistika agentligi ma’lumotlari asosida

Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, qorako‘lchilikka ixtisoslashgan Nurota tumanida aholi jon boshiga chakana Tovar aylanmasi Navoiy shahri

ko‘rsatkichining 18,4 foizini, Navoiy viloyati o‘rtachasining 42,0 Navoiy viloyati tumanlari o‘rtachasinikining 56,1 foizini va aholi jon boshiga maishiy xizmat ko‘rsatish mos ravishda 37,4, 72,3, 89,8 foizini tashkil etgan xolos.

Shuningdek qorako‘lchilikka ixtisoslashgan Nurobod tumanida aholi jon boshiga chakana Tovar aylanmasi Samarqand shahri ko‘rsatkichining 27,6 foizini, Samarqand viloyatining o’rtachasinikining 57,7, Samarqand viloyati tumanlari o’rtachasinikining 71,7 foizini va aholi jon boshiga maishiy xizmat ko’rsatish mos ravishta 11,4, 47,9, 58,8 foizini tashkil qiladi xolos.

Alohida ta’kidlash o‘rinliki, xizmat ko‘rsatilish hajmi bo‘yicha ham cho‘lyaylov hududlari bir-biridan keskin farq qiladi. Masalan, Samarqand viloyati Nurobod tumanida aholi jon boshiga chakana Tovar aylanmasi 987,5 ming so’mni tashkil qilib, navoiy viloyati Nurota tumanidan 382,6 ming so’mga va aholi jon boshiga maishiy xizmat ko’rsatish esa mos ravishda 34,6, 26,1 ming so’mga yoki 27,9 va 43,0 foizga kam.

Cho’l-yaylov hududlari aholisini hayotiy zarur tovarlar bilan ta’minlashni tubdan yaxshilash va xizmat ko‘rsatish sohalarini keskin rivojlantirish asosida hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini ta’minlash kun tartibida turgan muhim masalalardan biri hisoblanadi.

Shuningdek cho‘l-yaylov chorvachiligi ishlab chiqarishda xizmat ko‘rsatish ham bugungi kun talablari darajasida emas.

Cho‘l-yaylov hududlarida fermer xo‘jaliklarini mahsuldor qo‘y va qo‘chqorlar bilan tizimli ta’minlashga ham alohida e’tibor qaratilmoqda. O‘zbek qorako‘li dunyoda eng sifatli hisoblanadi, biroq sanoatning iqtisodiy tanazzulga uchrashi tufayli hayvonlar soni keskin kamaydi. Shu nuqtai nazardan, elita sinfiga mansub naslli qorako‘l qo‘ylarining suruvini ilmiy asosda ko‘paytirish, sun’iy urug‘lantirish va ko‘paytirish bo‘yicha tizimli ishlarni tashkil etish, shuningdek, qorako‘l smushkalarini yetishtirish stansiyalarning asosiy vazifalaridan hisoblanadi jahon bozorida raqobatbardosh.

Ilgari, sanoat tanazzulga yuz tutgan davrda qimmatbaho xomashyo ishlov berilmagani uchun cho‘ponlar tomonidan shunchaki uloqtirilar yoki ko‘mib yuborilardi. Cho‘ponlar junni bahorgi va kuzgi qirqish paytida terib, uni qayta ishlash korxonalariga xomashyo yetkazib beruvchi yoki eksport uchun yig‘ib yig‘uvchi qabul punktlariga yaxshi haq evaziga uyushqoqlik bilan topshirishlari mumkin. Qo‘y qirqishga yondashuv ham o‘zgardi. Bir vaqtlar bu hayvonlarni ortiqcha “yuk” dan xalos qilish uchun qo‘lda qilingan. Hozir esa qorako‘lchilik klasterlari xorijdan keltirilgan zamonaviy, sifatli dastgohlar bilan ta’minlanmoqda. Bundan tashqari, yuqori sifatli xom ashyo olish uchun qirqishdan oldin qo‘ylarni yuvish kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Папцов А.П. Современные направления развития сельскохозяйственной кооперации в экономике развития странах// Экономика сельскохозяйственной и перерабатывающих предприятий. 2010. №3.-С.79-82.

2. Асамов С.А. Получение баранины и каракули на промышленной основе. Т.1988 г.

Каюмов Ф.К. и др. Каракулеводческий подкомплекс и его роль в формировании. конъюктуры рынка. Т. «Узинформагропром», 1993. 96 с.

3. Абдурахмонов К., Боев Х. Бозор иқтисодиёти шароитида мулк шаклларининг ривожланиб бориши.-Тошкент: Фан, -1992. -36 б.

4. Тангиров А.Э. Совершенствование продажи продукции пустынно-пастбищного животноводства и модернизация отрасли.// Формирование и развитие сельскохозяйственной науки в XXI веке //с.Соленое Займище-2016.С.509-514. 5. Зволинская О.В., Головин О.В. Теоретические подходы к формированию муниципальных ресурсоэффективных агропродовольственных комплексов/ О.В.

Зволинская, О.В. Головин // Вестник РУДН,- 2009, № 3. -С. 85-91.

6. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika agentligi to‘plami.

7. И.Саламов, Ш.Нурманов «Неравноценность в агропромышленном комплексе и пути ее устранения» Международный научный журнал «Научный Фокус» №7(100) часть 2 ноября, 2023 298-303 бетлар

8. Sh.Nurmanov “Innovative technologies for processing of karakul pelts and their economical efficiency” Journal of Advanced Scientific Research Vol.3. Issue 3 page 49-56. Date 08.05.2023. Impactfactorsearch 8.4 9. A.E.Tangirov, Sh.Nurmanov “Disparity of price in the agroindustrial complex and ways of overcoming” International conference:

"Prospects for the introduction of innovative technologies in the development of agriculture" Published by Research Support Center. 267-275 betlar. Date 08.05.2023.

10. Sh.Nurmanov “Innovative technologies for processing of karakul pelts and their economic efficiency” Journal of Advanced Scientific Research Vol.3. Issue 3 page 49-56. Date

08.05.2023. Impactfactorsearch 8.4 11. Sh.Nurmanov, G.Eshimova “Banklarining muammoli kreditlar bilan ishlash usullari”

“World of science” republican scientific journal Collection of materials 25 th february 2024 volume-7, issue-2

CONTENTS

ECONOMICAL SCIENCE

Салиходжаева Умида Абдуакбар кизи. – Методы анализа стационарности временных рядов: тесты ADF и KPSS в эконометрике. ……3
Nurmanov Sherzod Xo‘jayarovich. – Chorvachilik majmuasi infiratuzilmasi va uni rivojlantirish. ……12

HISTORICAL SCIENCE

Tursunov Muxiddin Dovudovich. – Ibn Obidin yashagan davr ijtimoiy muhiti. ……19

MEDICAL SCIENCE

Marguba Ziyadullayevna Nazarova. - Oxidative stress in skin aging **(**Part-2). ……..……22
Mubarakhon J Akhmedova, Fotimakhon A Ibragimova, Shakhnoza A Toshpulatova, Gulnoza Sh Kurbonova. – Course of chickenpox in pregnant women. ……..27
U.I. Usmanova, U.Kh. Musashaykhov, [1]D.A. Nabieva. – Association of Circadian Blood Pressure Rhythm with Arg16Gly and Gln27Glu Polymorphisms of the ADRB2 Gene in Individuals with Obesity and Their Impact on Hypertension Risk. ……29
Негматуллаева М.Н., Кенжаева З.О. – Клинико-иммунологические особенности при ранней диагностике послеродового сепсиса. ……31
У.И.Усмонова, У.Х.Мусашайхов, Д.А.Набиева. – The role of the Lys198Asn polymorphism of the EDN1 gene in endothelin-1 expression and the risk of essential arterial hypertension in patients with obesity. ……33
Кариев Сарвар Собитжонович, Насиров Фуркат Рауфович. – Воздействие различных методов почечной заместительной терапии на репродуктивное здоровье мужчин с хронической почечной недостаточностью. 35

PEDAGOGICAL SCIENCE

Urinboeva Sarvinoz Gayratjon kizi. – The use of metaphors, epithets and comparisons in a scientific style. ……...38

PHILOLOGICAL SCIENCE

Sindarova Nargiza Abdumajidovna. – The state of teaching students a foreign language based on a combination of communicative and differentiated approaches. ……47

PHILOSOPHICAL SCIENCE

Юлдашува Матлуба Мунаваровна. – Оилада мафкуравий тарбия самарадорлигини оширишда маънавий қадриятлари ўрни. ……..50

STATE AND LAW

Azamat Norov. – Enhancing Transparency in Parliamentary Oversight in Uzbekistan: Legal and Institutional Perspectives. ……..53

Azamatova Dinara Azamatovna. – O‘zbekiston respublikasi fuqarolik jamiyati institsatlari faoliyati sohasida milliy huquqiy tizimini takomillashtirish masalalari. ……..57
Иминов Одилжон Каримович. – Парламент стратегический навигатор государства, определяющий приоритеты и контролирующий курс развития. ……....……..65